

Campsentelles, 5
2000

CENTRE D'ESTUDIS SANTFOSTENCOS
AMICS DE CABANYES

Joaquim Abril, el mestre de Sant Fost

XAVIER
PÉREZ I GÓMEZ

Amb motiu del 25è aniversari de la inauguració del Col·legi Públic “Joaquim Abril” de Sant Fost vaig pensar que seria interessant estudiar la vida del mestre que va donar nom a aquest edifici escolar i que va ser, segons tots el que el coneixeren, un exemple de vocació per l'ensenyament. Aquest article ens portarà a altres temps del magisteri, força diferents dels actuals, quan un sol mestre s'ocupava a la vegada de diversos cursos i amb pocs mitjans havia de fer-ho tot. Era un temps on primava, per sobre de tot, la vocació. Penso que els molts alumnes que va tenir el mestre Abril llegiran amb curiositat, interès i enyorança aquesta biografia.

Infància i joventut

Joaquim Abril Casellas va néixer a Barcelona el 19 de març de 1904. El seu pare, Jaume Abril, era natural de Blanes (la Selva) i la seva mare, Dolors Casellas, de Vilanant (Alt Empordà). Quan el petit Joaquim tenia només tres anys va morir el seu pare i al cap de quatre anys la

*Joaquim Abril (dret i de paisà) amb
el seu germà Josep, 1927.*

seva mare, quedant, doncs, orfe a l'edat de set anys. De moment, ell i el seu germà, Josep, van restar a càrrec de la seva àvia i continuaren vivint a Barcelona, al carrer Calvet. Però al cap d'uns anys l'àvia va morir i el Joaquim va ser afillat per uns tiets seus, Magí i Josefa, que regentaven una farmàcia al poble de Vilella Baixa, comarca del Priorat (Tarragona). Aquest matrimoni van ser els seus tutors i a la vegada li van fer de pares.

En aquest poblet del Priorat, Joaquim Abril va anar creixent i estudiant, i també ajudava els seus oncles a la farmàcia. El juny de 1918, amb 14 anys, va fer l'examen d'ingrés a l'Escola Normal de Tarragona i va

seguir els estudis per lliure, fins que va finalitzar la carrera de mestre el juny de 1923, amb 19 anys. En aquesta ciutat també va treballar d'ajudant a la Farmàcia Punyet. Tot i tenir fets els estudis de magisteri, no va demanar de moment cap plaça d'interinatge i va continuar a Vilella Baixa ajudant els seus oncles.

En complir els 22 anys va arribar l'hora de fer el servei militar, essent destinat al 3r Regiment d'Infanteria de Marina, a Cartagena, on va arribar el maig de 1926 i allà s'hi va estar fins a finals de 1927 (aleshores la mili durava un any i mig com a mínim). A Cartagena va fer de mestre particular del fill del coronel que manava el seu Regiment. Aquest fet li va comportar una gran amistat i contactes amb aquest militar i molts anys després encara recomanava antics alumnes seus si els tocava fer la mili a Cartagena. Els militars, tenint en compte els seus estudis i aptituds, el van posar d'auxiliar a l'escola de soldats analfabets. Aquestes experiències en el món de l'ensenyament van fer refermar la seva vocació i segons escrigué ell mateix vint anys després fou aleshores quan “sentí ansias de dedicarme a la enseñanza”. Havia decidit que quan tornaria a la vida civil es dedicaria professionalment al magisteri.

Les oposicions. Primers destins: Broño (Galícia) i la Bisbal (Tarragona)

L'any 1928 va ser un any molt important en la vida del jove Joaquim: el 5 de gener va contraure matrimoni amb la seva promesa, Mercè Masip, veïna com ell de Vilella Baixa. Poc mesos després va prendre part en les oposicions per a mestres nacionals, aprovant-les i aconseguint dret a plaça. Obtení el títol oficial de mestre de 1r Ensenyament el 20 de setembre de 1930. Més de dos anys després d'aprovar les oposicions va ser destinat a una aldea de Galícia, Broño-Negreira (La Corunya) on va prendre possessió com a mestre el febrer de 1931. Allà hi va estar tres cursos i va connectar de seguida amb els seus alumnes, la majoria

*El mestre Abril amb alguns dels seus alumnes
a l'aldea gallega de Broño-Negreira, juny de 1931.*

fills d'emigrants que es trobaven a Amèrica i havien deixat els infants a càrrec d'oncles i avis.

En unes memòries escrites anys després explicava ell mateix aquella primera experiència: *“En febrero de 1931 fuí nombrado maestro de la escuela nacional mixta de Broño-Negreira, La Coruña, tomando posesión de la misma el 21 del citado mes y allí, en un ambiente extraño por las costumbres y habla, empecé mis tareas escolares y tras rudas luchas fui consiguiendo la colaboración de las 6 aldeas que forman la parroquia de Broño (...) Yo aprendí algo el gallego y me compenetré con su humilde vecindario. En esta recordada aldea dejé parte de mi corazón y vertí mis primeras lágrimas profesionales al ausentarme en 1933”*. Com a anècdota podem explicar dos fets curiosos: que el primer sou que va cobrar com a mestre fou de 3000 pessetes anu-

als. I el segon, que un gendre del mestre Abril, el Sr. Isern de Mollet, va fer fa dos anys el Camí de Santiago i va anar a visitar el poble de Broño. Resulta que allà va trobar un senyor de 89 anys que encara es recordava del mestre Joaquim Abril.

El 1933 va aconseguir el trasllat cap a Catalunya i el 7 de setembre d'aquell any prenia possessió de la seva plaça com a mestre a la població de la Bisbal de Falset (Tarragona), molt a prop del poble on s'havia criat. Allà s'estigué com a mestre titular de nens fins al 1943, amb el període de la guerra pel mig i altres fets que seguidament explicarem.

La seva forma d'ensenyar, almenys en aquells primers anys, es basava en el treball intens a les aules, inculcant als nens, no només coneixements, sinó també ensenyaments morals, donant explicacions basades en passos i paràboles de l'Evangeli. Després, en acabar el curs, organitzava uns actes de fi de curs que consistien en exposició de treballs, vetllada infantil i exàmens demostratius a l'aire lliure, als quals assistien com a convidats els membres de l'Ajuntament, el Mossèn, els pares i tothom que ho desitgés. També acostumava a anar amb els seus alumnes a una Missa de fi de curs.

Vicissituds a la Guerra Civil i primers anys del franquisme

El 18 de juliol de 1936 esclatà la guerra civil espanyola i el mestre Abril es trobava en aquell moment a l'esmentada localitat de la Bisbal de Falset, que quedà, com la resta de Catalunya, en zona republicana. Segons les seves pròpies paraules, a Tarragona varen proposar la seva destitució per ser considerat per alguns com un "element desafecte" a les esquerres, segurament perquè era una persona bastant religiosa. Malgrat això, al setembre els nens tornaren a l'escola i ell va continuar exercint el seu magisteri sense cap impediment per part del Comitè revolucionari de la Bisbal, ja que ell mai no s'havia posat en política ni s'havia significat en res. Les autoritats locals, veient la seva vàlua i

prescindint de la seva ideologia, el van nomenar comptable del Sindicat Agrícola de la Bisbal de Falset. Tot això li comportaria greus problemes en acabar la guerra.

A mitjan 1938 el govern de la República va cridar la seva quinta a files i Joaquim Abril va incorporar-se a l'Exèrcit. La seva principal feina al front va ser la de donar classes de cultura a caporals i sergents. Mentre estava a la guerra, la seva dona, Mercè Masip, va caure malalta i va morir el setembre de 1938, deixant dues filles petites que el matrimoni havia tingut pocs anys abans, la Maria Mercè i la Pepita. Però no acabaren aquí les desgràcies, ja que un dia, quan era al front, una bomba va caure molt a prop d'on era ell, matant un company seu i quedant Joaquim Abril malferit d'un ull. De resultes d'aquesta explosió perdé la vista a l'ull esquerre. Un any després d'acabada la guerra es casaria en segones núpcies amb Montserrat Pascual, i tingué una tercera filla, la Montserrat.

En finalitzar el conflicte civil es va reincorporar a l'Escola de la Bisbal de Falset però amb la reticència del nou alcalde d'aquesta població, que el febrer de 1939 va signar un breu informe on deia que Joaquim Abril *“ha tenido un actuación de concomitancias con elementos marxistas”*. Una vaga i inconcreta acusació per la qual fou portat a declarar a un Consell de Guerra celebrat a Tarragona el 2 d'agost de 1939. Els jutges van veure de seguida que es tractava d'un senzill mestre que havia complert el seu deure i que s'havia limitat a mantenir el seu lloc de treball en temps de tribulacions i per això el van deixar immediatament en llibertat. Va continuar exercint més de dos anys, fins que el 20 de juny de 1941 les autoritats del Ministeri el van sancionar amb suspensió de feina i sou durant un any i mig i cinc anys fora de Catalunya. Tot això com a conseqüència d'aquell informe i de la rancúnia personal d'una o dues persones. Com és sabut, i aquest cas n'és una prova, molts mestres de la zona republicana van patir estrictes i injustos processos de depuració durant els primers anys del règim franquista.

Aquesta sanció va provocar la reacció immediata de quasi tots els pares, alumnes i exalumnes de l'escola de la Bisbal de Falset, que van escriure i signar un manifest de protesta, una audàcia en aquell temps, tot recolzant-lo i demanant que no li fos aplicada la sanció perquè *“creemos que es un castigo inmerecido...”* i al·legaven entre altres coses *“que durante el huracán marxista hablaba en la Escuela de las parábolas del Divino Maestro”*. Es va formar una comissió de pares que van anar a trobar l'alcalde el 20 de juny de 1941 i li van lliurar les signatures. El mateix alcalde que feia dos anys havia fet l'informe negatiu, signà aleshores un certificat que contradeia les seves inicials acusacions: *“encuentro lógica la petición (de los padres) y en su nombre y propio solicito a la Superioridad si lo tiene a bien que continúe al frente de su Escuela”*.

Però aquests documents i aquestes protestes dels pares i alumnes no van servir de res, ja que la decisió oficial ja havia estat presa i, per tant, Joaquim Abril va romandre un any i mig sense poder donar classes als infants que ell tant estimava. Finalment el 20 de desembre de 1942 li fou aixecada la suspensió i va tornar a l'Escola de la Bisbal de Falset, on va estar-s'hi un any més. El gener de 1944 fou traslladat provisionalment per ordre ministerial a la Vilella Baixa, el poblet del Priorat on s'havia criat amb els seus oncles, on va exercir només durant vuit mesos.

Set anys a Torralba de los Frailes (Saragossa)

El mes d'agost de 1944 una altra ordre ministerial va ordenar el trasllat forçós del mestre Joaquim Abril cap a la població aragonesa de Torralba de los Frailes, província de Saragossa. Era una conseqüència més de la sanció que abans hem explicat. En aquesta població aragonesa va exercir el seu magisteri des del primer de setembre de 1944 fins al juny de 1951. Malgrat haver estat portat a Torralba de forma forçosa, la seva vocació per l'ensenyament i el seu amor pels infants van tornar a ressorgir i a

donar els seus fruits. De seguida es va adaptar a aquella població i va aconseguir l'estima dels alumnes i dels seus pares, i entre altres coses va fundar un equip de futbol.

La prova que el mestre Abril va deixar petjada en aquell poble és que el 1948, quan ja s'apropava el moment en què podia tornar a Catalunya, els pares i l'ajuntament li van demanar que no marxés i li van oferir un plus anual a banda del seu sou, a més de subministrament de blat, vi i llenya per a ell i la seva família, tot a canvi que no prenguéssin part en el concurs de trasllats de mestres. Estava clar que l'apreciaven i el volien retenir com fos com a mestre de la seva escola. Una anècdota de la seva estada a Torralba és que els hiverns queien unes grans nevades i s'estaven dies i setmanes incomunicats. Aleshores les guineus entraven als galliners i mataven algunes gallines. Doncs bé, en aquest poble tenien el costum de donar al mestre la gallina més gran de les mortes per la guineu.

Equip de futbol infantil de Sant Fost creat pel Sr. Abril, vers 1952.

Passaren tres anys més i quan l'Ajuntament de Torralba es va assabentar que Joaquim Abril anava a marxar definitivament a un altre destí (un poblet de Barcelona anomenat Sant Fost, us sona?) li van donar les gràcies tot fent-li arribar un document on es deia, entre altres coses:

“Que se transmita a Don Joaquín Abril Casellas, Maestro de la escuela de niños, el voto de gratitud, más efusivo, por la gran labor que en pro de la enseñanza local ha realizado durante los siete años que ha estado al frente de la escuela de niños, corroborado con las pruebas de final de curso que todos los años ha realizado y demostración palpable del adelanto de los niños en materia de primera enseñanza, deseándole al mismo tiempo grandes éxitos en su carrera, como hasta hoy, haciendo constar el pesar de la Corporación y vecindario por la marcha de dicho funcionario, que en todo momento, tanto profesionalmente como en particular, se ha comportado como un caballero ejemplar, cualidad ésta, bien demostrada.

Y para que así conste y sirva de entrega a Don Joaquín Abril Casellas, Maestro Nacional, en cumplimiento del acuerdo adoptado, expido el presente, con el Visto Bueno del Sr. Alcalde, en Torralba de los Frailes a 16 de julio de 1951”.

Estada a Sant Fost de Campsentelles (1951-1971)

El mes de maig de 1951 les autoritats del Ministeri d'Educació li van concedir la plaça de mestre nacional a Sant Fost, la qual cosa suposava el seu retorn a terres catalanes després de set anys a l'Aragó. El dia 1 de setembre de 1951 el mestre Joaquim Abril prenia possessió de la seva plaça com a mestre a l'escola de Sant Fost, situades aleshores als baixos de l'actual Casa de la Vila: els nens on ara hi ha la Biblioteca i les nenes on hi ha el Centre Mèdic. Iniciava així la seva etapa educativa al nostre poble, la qual duraria quasi vint anys, fins al 17 de març de 1971. Tal com va passar als anterior destins, de seguida s'adaptà a la vida local i connectà amb pares i alumnes. Era un mestre amb les idees molt clares i amb una gran vocació, tal com va demostrar.

Joaquim Abril fent el seu tradicional discurs a la Festa de l'Arbre, 1956.

A banda de la seva tasca educativa dins de les aules, Joaquim Abril era molt aficionat a organitzar activitats extraescolars per als nens, que també ajudaven a la formació i creixement intel·lectual i cívic dels infants. Una de les seves passions era el futbol i als pocs mesos d'arribar a Sant Fost ja va crear un equip infantil, al qual entrenava i acompanyava en els seus partits fora del poble. Explica la seva filla Montserrat que l'equip de futbol que dirigia el seu pare es traslladava sovint als camps contraris a peu, i recorda, per exemple, que Joaquim Abril havia anat a Montornès caminant amb el *botiquí*, acompanyant els nens, tot xino xano. L'equip del mestre Abril era el Barça, pel qual sentia una autèntica passió, passió que va transmetre a molts dels seus alumnes, als quals havia acompanyat en alguna ocasió fins al Camp de les Corts i després al Camp Nou.

Una altra de les iniciatives del Sr. Abril va ser la Festa de l'Arbre, que es va celebrar per primer cop la primavera de 1952. Aquesta festa,

que volia transmetre als infants l'amor pels arbres i per la Natura en general, va ser impulsada per aquest entusiasta mestre, amb la col·laboració de l'alcalde Josep Molas. Durant anys es va celebrar aquesta simpàtica festa, en la qual era costum que Joaquim Abril fes un sentit discurs als presents. La Festa de l'Arbre es va fer de forma continuada fins al mes de març de 1979, i després sols ha tingut lloc una edició esporàdica l'any 1987.

L'ensenyament a les escoles públiques (nacionals com es deia aleshores) era molt diferent a l'actual. Només hi havia dos mestres per a tot el poble, un mestre per als nens i una mestra per a les nenes. És a dir, en una mateixa aula es juntaven infants dels 6 fins al 14 anys, i el Sr. Abril va arribar a tenir al seu càrrec 70, 80 i fins a 100 alumnes que estudiaven, com és evident, cursos diferents, tots en una mateixa aula. Però ell mai no es va espantar davant d'aquest fet i gaudia molt ensenyant i educant els seus "ocellets" que era com ell anomenava carinyosament els alumnes que tenia al seu càrrec. Com ja hem comentat abans, una de les pràctiques habituals del mestre Abril era organitzar un acte de fi de curs on eren convidats l'alcalde, els regidors, el rector de la Parròquia i els pares dels escolars, i en el qual els alumnes demostraven el que havien après i es feia una exposició de treballs.

Jubilació i homenatge

El 17 de març de 1971, dos dies abans de fer els 67 anys, Joaquim Abril es va jubilar, de forma anticipada ja que aleshores la jubilació no arribava fins al 70 anys. La causa d'aquesta jubilació va ser la malaltia del cor que patia. Després de 20 anys de dedicació plena i entusiasta als infants de Sant Fost, arribava l'hora dels adéus. Va anar a viure a Mollet i allà va passar els últims anys de la seva vida.

La petjada que va deixar al nostre poble va ser molt fonda i un grup d'antics alumnes i l'Ajuntament van decidir organitzar, pocs anys

*El Sr. Abril amb els seus alumnes a les escales de l'Ajuntament de Sant Fost,
a dalt, el 1961 i a baix vers 1965.*

després, un emotiu homenatge que va tenir lloc el 29 de novembre de 1975. L'homenatge va consistir en un sopar en un restaurant de Santa Maria de Martorelles, al qual van assistir l'homenatjat i la seva esposa, l'alcalde i totes les autoritats municipals, el rector de la parròquia i un gran nombre d'antics alumnes, amics i familiars. Al dia següent es va celebrar una Missa i la comitiva va visitar el nou Centre Cultural així com les noves Escoles Nacionals, acompanyats per la delegada provincial del Ministeri d'Educació.

El Col·legi Públic “Joaquim Abril”

El 12 de setembre de 1975 es va inaugurar oficialment l'actual edifici del Col·legi Públic Joaquim Abril, amb la presència del governador civil de Barcelona, Rodolfo Martín Villa i l'alcalde de Sant Fost, Fernando Pérez Blasco, a més d'altres personalitats locals i comarcals, i entre elles el mateix Sr. Abril, que veia com tot un poble li agraïa de tot cor la seva tasca educativa en posar el seu nom a un nou i flamant edifici escolar. Aquest fet li va fer molta il·lusió i va estar sempre agraït tant al Consistori com al poble en general.

L'Ajuntament presidit per Fernando Pérez Blasco va decidir donar el nom del mestre Joaquim Abril al nou col·legi de Sant Fost. Aquesta decisió va ser aprovada en el ple municipal del dia 2 d'agost de 1975. L'acord del ple deia el següent:

“Seguidamente la Presidencia da cuenta de que estando en periodo de terminación la construcción del nuevo Grupo Escolar de ocho aulas para impartir la Educación General Básica con el de cuatro aulas ya existente en este Municipio, debe estudiarse la propuesta de un nombre idóneo para dicho nuevo Grupo, que bien pudiera ser el de D. Joaquín Abril Casellas, Maestro Nacional que ejerció con gran eficacia la enseñanza durante un periodo de veinte años.

El col·legi Joaquim Abril el dia de la seva inauguració el 12 de setembre de 1975.

*Joaquim Abril parlant amb el governador civil Martín Villa (a l'esquerra)
i l'alcalde Fernando Pérez (al centre) el dia de la inauguració del Col·legi
que porta el seu nom, 12 de setembre de 1975.*

Los señores de la Corporación percatados de lo expuesto por la Presidencia y tras breve deliberación, teniendo en cuenta las circunstancias que concurren de abnegación, esfuerzo y sacrificio en el propuesto que ha sido capaz de llevar la carga que suponen 120 alumnos a su cargo sin decepcionar nunca a nadie, que no ha pedido ni se le ha dado nada por su gran labor en llevar adelante la cultura, acuerdan por unanimidad dar el nombre de Joaquín Abril al nuevo Grupo Escolar en justa recompensa a los méritos de dicho señor, digno de nuestro pueblo”.

Aquest acord va ser ratificat en el ple del 3 de gener de 1976, on es va aclarir també que el nom de “Joaquim Abril” es donava, no sols al nou Col·legi, sinó també al grup escolar “Jeroni Buxó” que es trobava a tocar d’aquest i que en conjunt formaven una única unitat d’ensenyament o escola. Cal dir que un regidor no hi va estar conforme amb el nou nom. Aquests acords foren ratificats per la Inspecció d’Ensenyament.

La història de la construcció de l’edifici del Col·legi Joaquim Abril és la següent. Al barri de Can Calet hi havia una petita escola de dues aules anomenada “Escola de Mas Bagà” que va entrar en funcionament vers el 1963. Aquesta escola de Mas Bagà es trobava molt a prop de la fàbrica química LISAC (del grup CROS), la qual havia patit diversos i greus accidents (explosions i incendis) entre 1970 i 1972. La preocupació era molt gran, com és evident, entre els veïns de la zona i l’Ajuntament va iniciar les gestions pertinents per traslladar aquella escola i evitar riscos innecessaris.

Les negociacions de la Corporació Local amb LISAC van durar un parell d’anys i van fructificar, arribant-se als següents acords: LISAC, com a principal causant d’aquesta situació de perill, es comprometia a edificar al seu càrrec un nou Col·legi Públic. També es va acordar una permuta de terrenys: LISAC donava al municipi la finca de 3.697 m2 on ara està edificat el Col·legi Joaquim Abril, que era de la seva propietat, i a canvi l’Ajuntament cedia a LISAC el solar, molt més petit (1.087 m2) on era edificada l’escola de Mas Bagà. Aquesta permuta va ser consultada pel

Consistori a les autoritats educatives i el 23 de gener de 1975 la Delegació Provincial del Ministeri d'Educació i Ciència va donar la seva autorització. En pocs mesos es va edificar el Col·legi d'EGB, de vuit unitats, dissenyat per l'arquitecte Joan Antoni Padrós Galera i finançat íntegrament per l'esmentada empresa. Sant Fost tenia, doncs, un nou col·legi públic i aquest havia estat pagat íntegrament per una empresa privada, sense cap cost per a les arques públiques.

Temps de jubilació. Mort del Sr. Abril

Jubilat, com ja hem dit, a causa de malaltia, el Sr. Abril deixà Sant Fost i s'instal·là a Mollet amb la seva esposa. Els darrers temps baixava amb més freqüència al poble de la seva infància, Vilella Baixa, on li agradava passejar pels camps i les vinyes que envoltaven aquesta vila del Priorat. Era molt aficionat a la vinya i li agradava el contacte amb la gent del camp, entre la qual havia viscut tota la seva vida professional.

El temps va anar passant i l'estat de salut del vell mestre nacional va anar empitjorant, fins que va morir el 18 de maig de 1977, als 73 anys d'edat. Acabava així tota una vida de dedicació i passió per la vocació del magisteri, i no només per transmetre coneixements, sinó per educar i fer millors persones a aquells infants que acudien a l'Escola a obrir-se al món i a aprendre. Crec que va ser un gran encert de l'Ajuntament de Sant Fost dedicar el seu nom a les Escoles Públiques del nostre poble el 1975, així com un carrer anys després, vers el 1986.

Apèndix documental

Doc. 1. Full de serveis del mestre Joaquim Abril.

Hoja de servicios. Escalafón de Maestros de Escuelas Públicas. Provincia de Barcelona.

D. Joaquín Abril Casellas, natural de Barcelona, nacido el 19 de marzo de 1904. Posee título de Maestro de 1ª Enseñanza expedido en 20 de septiembre de 1930 y se halla registrado en esta delegación al folio 18 nº 583.

DESTINO CESE	NOMBRAMIENTO		POSESIÓN
Broño-Negreira (La Coruña)	9 febrero 1931	21 feb.1931	6 sep. 1933
Bisbal de Falset (Tarragona)	27 agosto 1933	7 sep.1933	20 jun. 1941
Sanción (O.M. 12/05/1941)	21 junio 1941		20 dic. 1942
Bisbal de Falset (Tarragona)	21 dic. 1942	21 dic.1942	31 dic. 1943
Vilella Baja (Tarragona)	3 enero 1944	1 enero 1944	31 ago. 1944
Torralba de Frailes (Zaragoza)	14 agosto 1944	1 sep. 1944	31 ago. 1951
S. Fausto de Campcen.(Barna)	4 junio 1951	1 sep. 1951	17 mar. 1971
Total tiempo de servicio: 38 años, 6 meses y 26 días.			

Doc. 2. Escrit del mestre Joaquim Abril titulat:

“Vocación, vocación...”

“Vocación, vocación...”

Me ha llamado a llenar esta cuartilla las noticias que el corresponsal de La Vanguardia en Montblanch, Tarragona, del día 6-XI-1970, dice:

“Que las Escuelas cercanas a dicha villa, Pinatell y La Guardia, han quedado cerradas porque las Maestras nombradas para regentarlas han renunciado. ¡Qué triste!

Es que ya no sentimos aquel aguijón de antes, en que la Escuela nos atraía, no el lugar, sino más bien los niños que a ella acuden ávidos de conocer a su nuevo Maestro y a aprender.

Asimismo me obliga a escribir el artículo que la gran pluma española, Augusto Assia, en el mismo periódico y en idéntica fecha publica sobre “La escolaridad en Galicia” ya que aquella noticia y este artículo me recuerdan mis comienzos profesionales. Algunos compañeros, pocos, se acordarán de aquellas tan cacareadas oposiciones de 1928, cuyos Maestros de la “2ª Etapa” a primeros de 1931 nos vimos obligados a desplazarnos lejos de nuestros lares, de nuestras entrañables regiones, para desempeñar nuestra gran obra instructiva y educativa en las aldeas gallegas, asturianas y pueblecitos de León.

Yo creo que del 70 al 80 por % fuimos destinados allí y que la mayoría cumplimos con nuestra obligación, con nuestro deber, con nuestra Vocación y eso, Sr.Assia, lo puedo demostrar en la labor que llevé a cabo durante tres cursos en la recordada aldea de Broño-Negreira (La Coruña) donde dejé parte de mi corazón y vertí mis primeras lágrimas profesionales al ausentarme en 1933.

Yo aprendí algo de gallego, me compenetré con su humilde vecindario, les enseñé a querer España, mi lengua vernácula y a que lucharan en pro y defensa de su inolvidable región, todo ello por Vocación, por entrega total a mi profesión. Fui su primer Maestro propietario. Con seguridad recuerdan nuestros finales de curso; no habrán olvidado mi entrega en defensa de sus intereses agropecuarios y todo ello pensando en el porvenir de aquella infancia que estaba bajo mi cuidado, bajo mi autoridad y responsabilidad y alejados de sus padres, la mayoría se encontraban en América.

Tal vez algún compañero me diga: “No sólo de Vocación vive el hombre, es necesario algo más, ambiente, dinero...; no le contradigo; pero por encima de todo es conveniente olvidar un poco el vil metal y sentir algo más por la infancia que ha de ser para el Maestro el imán que lo atrae para cumplir con su deber. Con cerca de 40 años he actuado en cinco Escuelas, tres escogidas por mí y dos forzado y en todas ellas me he ganado “la vida” bien y granjeado las simpatías del vecindario y de los niños, eso sí, trabajando con ardor y dedicándome con fe a mis alijados y no os imaginéis que todo ha sido “miel sobre hojuelas” que tan bien he sufrido el aguijón del “cariño de algún cacique”, no obstante mis peques me lo hicieron olvidar.

Por eso, uno que se va, pide a sus compañeros jóvenes que empiezan que ocupen estas plazas sencillas, que se acuerden de los niños, que se entreguen a sus tareas y años más tarde, cuando ocupen plazas en poblaciones importantes, al recordar el paso por aquéllas, se sentirán orgullosos del deber cumplido y dignificarán nuestra PROFESIÓN, que con coeficiente o sin él, siempre nuestra lema ha sido y ha de ser:

Por la Escuela y por y para los niños.

Firmado: Joaquín Abril Casellas, maestro propietario de la Escuela Nacional de Niños de San Fausto de Campcentellas (Barcelona) (Noviembre de 1970)

Doc. núm. 3. Entrevista a l'exalumne Jaume Rifà Solé

Preguntem al Sr. Jaume Rifà, antic alumne del Sr. Joaquim Abril, quins són els seus records sobre el que fou el seu mestre i ens diu, entre altres coses:

“Vaig tenir de mestre al Sr. Abril bastants anys i haig de dir que era un professor molt exigent i molt bo. Si ens posava deures per a l’endemà ja podies procurar de fer-los, perquè sinó et renyava o et castigava. Vam aprendre molt amb ell i els seus alumnes sortíem molt ben preparats. El Sr. Abril va agafar tan bona fama que fins i tot venien alguns nens de fora de Sant Fost, com Martorelles o Mollet, perquè els seus pares volien que estudiessin amb ell. Va arribar moments que érem uns 100 alumnes a la seva classe i aleshores l’ajudaven algun cop les seves filles Pepita i Montse.

Tres o quatre cops l’any ens portava d’excursió a la font de les Heures, dels Castanyers, de Canyelles o la Canaleta. També pujàvem amb ell cada any a la Conreria i allà jugàvem un partit de futbol contra els nois que estudiaven al Seminari. Després els seminaristes baixaven a Sant Fost i jugaven contra l’equip del nostre col·legi. El Sr. Abril de vegades jugava amb nosaltres a futbol al pati, que era a la Plaça de l’Ajuntament.

Una de les aficions del Sr. Abril era el futbol. Era un apassionat del Barça i de vegades ens portava a uns quants nois al Camp Nou i potser alguna vegada a les Corts, no ho recordo bé. Ens feia entrar de franc i ens col·locàvem a general, darrere d’una de les porteries. Ell, com era soci, se n’anava al seu seient. Quan el Barça perdia, al dia següent els seus alumnes ja ho sabíem, perquè estava de mal humor durant la classe.

Va fundar un equip infantil de futbol a Sant Fost als anys cinquanta, i aquest equip es va federar vers 1957-1958. Jugàvem contra equips dels barris de Gràcia, Horta i altres pobles. També va iniciar la Festa de l’Arbre a Sant Fost. El mestre Joaquim Abril va ser tota una institució al nostre poble, la gent se l’estimava. Quan vaig ser regidor, la legislatura 1983-1987, vaig proposar al Ple que se li posés el seu nom a un carrer dels nous de la Urbanització. Va ser aprovat. El Sr. Abril es mereixia que un carrer de Sant Fost portés el seu nom”.

Agraïment:

A la Sra. Montserrat Abril Pascual per la seva amabilitat i col·laboració, sense la qual no m'hauria estat possible escriure aquesta petita biografia. Ella guarda amb estima l'arxiu personal del seu pare.

Arxius consultats:

Arxiu Joaquim Abril

- Títol oficial de “Maestro de Primera Enseñanza”, 20 de setembre de 1930.
- Hoja de servicios del maestro nacional Joaquín Abril (1931-1971).
- “Memoria de la actuación profesional del maestro J. Abril (1918-1951)”, quadern manuscrit escrit pel mateix Sr. Abril quan estava a punt de marxar de Torralba.
- Carta d'agraïment de l'Ajuntament de Negreira (la Corunya), 30 de juliol de 1931.
- Certificats de l'Ajuntament de Bisbal de Falset, febrer de 1939 i juny de 1941.
- Carta de recolzament al mestre Abril signada per 48 pares, 84 alumnes i exalumnes de la Bisbal de Falset, 20 de juny de 1941.
- Carta d'agraïment de l'Ajuntament de Torralba de los Frailes, 16-7-1951.
- Certificat d'agraïment del mossèn de Torralba de los Frailes, 25-6-1951.
- Documentació familiar diversa i fotografies personals facilitades amablement per Montserrat Abril.

Arxiu Municipal de Sant Fost de Campsentelles

- Llibre d'actes de 1975 i 1976.
- Expedients diversos.

Arxiu Fernando Pérez Blasco

- Dietari personal (1974-1979).
- Retalls de premsa i fotocòpies varies.
- Album de fotografies.